

УДК 94 (477)

Цитування:

Литвин С. Х. Діяльність Національної спілки художників України в розвитку та популяризації українського мистецтва в умовах війни. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2023. № 2. С. 88–94.

Lytvyn S. (2023). Activities of National Union of Artists of Ukraine in Development and Popularisation of Ukrainian Art in Wartime. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 88–94 [in Ukrainian].

*Литвин Сергій Харитонович,
доктор історичних наук, професор,
в. о. завідувача кафедри культурології
та міжкультурних комунікацій
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
<http://orcid.org/0000-0003-0010-2675>
serlytvyn@ukr.net*

ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ ХУДОЖНИКІВ УКРАЇНИ В РОЗВИТКУ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ ВІЙНИ

Мета роботи – розглянути основні засади та діяльність Національної спілки художників України (далі – НСХУ) та Київської організації Національної спілки художників України (далі – КОНСХУ) на сучасному етапі, виявити актуальні питання щодо розвитку та популяризації українського мистецтва, зокрема в період повномасштабної війни. **Методологія дослідження** полягає в застосуванні системного та культурно-історичного підходів, поєднаних із такими методами, як, мистецтвознавчий, аналізу, синтезу, узагальнення, опису та порівняння, що в сукупності дало можливість досягнути обґрунтованих результатів дослідження. **Наукова новизна** роботи полягає в тому, що вперше розглянуто й подано короткий аналіз діяльності НСХУ та КОНСХУ в умовах розгорнутої повномасштабної війни та виявлено культуротворчий і аксіологічний потенціал в діяльності спілки та пропагуванні надбань сучасних українських митців, утвердження національної ідентичності, української культури та мистецтва, що в умовах війни є не лише об'єднавчим чинником, але й засобом висловлення громадянської позиції. **Висновки.** В результаті проведеного дослідження встановлено, що діяльність КОНСХУ має не мети не лише всебічний розвиток і підтримку митців, яких об'єднує спілка, але й формування й популяризацію художніх досягнень і надбань, творчих пошуків і новацій, які репрезентує сучасне українське мистецтво. На основі аналізу творчих акцій, виставок, інших культурних практик НСХУ та КОНСХУ виявлено культуротворчий і аксіологічний потенціал в діяльності спілки, що проявляється в ретрансляції художніх і культурних цінностей, притаманних українському мистецтву, яке особливо в період війни зусиллями митців НСХУ та КОНСХУ спрямоване на об'єднання громадянського суспільства у боротьбі з російською агресією, а також у питаннях практичної волонтерської діяльності, що є надзвичайно важливою складовою у формування національної свідомості і патріотизму.

Ключові слова: Національна спілка художників України, Київська організація Національної спілки художників України, українське мистецтво, національна школа живопису, тематична картина, історичний живопис, війна, військова агресія, художники.

Lytvyn Serhii, Doctor of Historical Sciences, Professor, Acting Head of the Department of Cultural Studies and Informational Communications, National Academy of Culture and Arts Management

Activities of National Union of Artists of Ukraine in Development and Popularisation of Ukrainian Art in Wartime

The purpose of the work is to examine the basic principles and activities of the National Union of Artists of Ukraine (hereinafter – NUAU) and the Kyiv Organisation of the National Union of Artists of Ukraine (hereinafter – KONUAU) at the present stage, to identify relevant issues related to the development and popularisation of Ukrainian art, in particular during the period of full-scale war. **The research methodology** is in the application of systematic and cultural-historical approaches, combined with such methods as art history, analysis, synthesis, generalisation, description and comparison, which together help to achieve substantiated research results. **The scientific novelty** of the research lies in the fact that for the first time a brief analysis of the activities of the NUAU and KONUAU was revealed in the context of an unfolding full-scale war was considered and presented, and the cultural and axiological potential of the union's activities and the promotion of the achievements of contemporary Ukrainian artists, the affirmation of national identity, Ukrainian culture and art, which in times of war is not only a unifying factor, but also a means of expressing a civic position. **Conclusions.** Based on the analysis of creative events, exhibitions, and other cultural practices of the NUAU and KONUAU, the article reveals the cultural and axiological potential of the union's activities, which manifests itself in the transmission of artistic and cultural values inherent in Ukrainian art, which, especially during the war, through the efforts of the artists of the

NUAU and KONUAU, is aimed at uniting civil society in the fight against Russian aggression, as well as in matters of practical volunteer activity, which is an extremely important component in the formation of national consciousness and patriotism.

Key words: National Union of Artists of Ukraine, Kyiv Organisation of the National Union of Artists of Ukraine, Ukrainian art, national school of painting, thematic painting, historical painting, war, military aggression, artists.

Актуальність теми дослідження. У сучасних процесах розвитку культури і мистецтва, а також становленні національних мистецьких шкіл, художніх напрямів та інноваційних впроваджень в систему мистецької освіти, культурної політики вагоме значення має діяльність творчих спілок та організацій, які об'єднують митців за творчим напрямом, скеровуючи їх професійні зусилля в розбудові мистецьких галузей та напрямів, продукуванні та утвердженні культурних цінностей. Діяльність творчих спілок є вагомою складовою актуалізації багатьох питань, поважаних із підтримкою молодих митців, виставковою та проєктною діяльністю та ін. Наразі функціонування діяльність творчих спілок і організацій в Україні керується Законом України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», у якому зокрема, зазначено, що творча спілка - це добровільне об'єднання професійних творчих працівників відповідного фахового напрямку в галузі культури та мистецтва, яке має фіксоване членство і діє на підставі статуту; а творча діяльність - це індивідуальна чи колективна творчість, результатом якої є створення або інтерпретація творів, що мають культурну цінність» [5]. Серед основних напрямів діяльності, окрім суто творчої, є розроблення і втілення в життя культурно-мистецьких заходів, видання газет, журналів, книг та іншої друкованої продукції, створення кіно- та відеофільмів, аудіовізуальної продукції з метою популяризації досягнень української та світової культури і мистецтва, творчого доробку членів спілок, сприяння відродженню, розвитку та популяризації народної творчості, творчому використанню народних традицій у розвитку культури та мистецтва, збереженню та збагаченню історико-культурної спадщини та низка інших [5].

В аспекті розвитку й популяризації образотворчого мистецтва безперечно має вагоме значення діяльність Національної спілки художників України та її регіональних відгалужень, серед яких за своєю концентрацією провідних митців і впливом на провідні тенденції в мистецтві чільне місце займає Київське відділення НСХУ – КОНСХУ. Серед наукового загалу як попереднього часу, так і нині ця тематика не ставала предметом

наукових досліджень, що, відповідно й визначає наразі актуальність пропонованої публікації.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання вивчення зародження і становлення професійних творчих спілок в Україні різних періодів має не надто розгалужену історіографію. У цьому аспекті варто зазначити публікацію Г. Батичка [1], присвячену проблематиці громадським та творчим спілкам ХІХ ст.; також ретроспекцію творчих об'єднань і спілок вивчала Л. Крупеніна [7], Л. Ругаль [20]; організацію культурно-мистецького життя досліджував С. Виткалов [3]. Зародження і становлення українських творчих спілок, громадських організацій, їх культуротворчий потенціал відображено у працях І. Кузнецової [8], К. Левчук [10], Г. Романенка [18], Ю. Стуканової [23], О. Шановської [25], В. Шейка [18].

Роль і значення творчих спілок у розвитку громадянського суспільства досліджено у працях Р. Мохнюка [11; 12].

Безпосередньо праці, присвячені діяльності Національної спілки художників України та її регіональної Київської організації, належать мистецтвознавцю О. Роготченку [17]. Разом із тим, окреслене питання потребує подальшого дослідження та систематизації.

Мета роботи – розглянути основні засади та діяльність Національної спілки художників України (далі – НСХУ) та Київської організації Національної спілки художників України (далі – КОНСХУ) на сучасному етапі, виявити актуальні питання щодо розвитку та популяризації українського мистецтва, зокрема в період повномасштабної війни.

Виклад основного матеріалу. Національна спілка художників України, згідно зі Статутом, основного свого регламентуючого документа, є всеукраїнською громадською творчою організацією професійних митців і мистецтвознавців. Створена вона була ще у 1938 р. До цього у 1933 року у Харкові створили оргкомітет, який підготував створення Спілку радянських художників України (СРХУ), а 27 жовтня 1938 р. на І-му з'їзді художників УРСР, власне, було й створено СРХУ, яка входила до складу Спілки художників СРСР. 7 вересня 1939 року РНК

УРСР затвердив Статут Спілки радянських художників України. Статут визначав статус спілки, як добровільної організації, що об'єднує на території УРСР працівників образотворчого мистецтва (живописців, графіків, скульпторів, художників театру, народних художніх майстрів), а також осіб, що ведуть науково-дослідну і критичну роботу в цій галузі, її мету. Відповідно, первісно це була Спілка радянських художників України (СРХУ), згодом – Спілка художників України (СХУ) [13].

У незалежній Україні закон про творчі спілки і творчих працівників було прийнято у 1997 році, на основі якого було розроблено статuti художніх спілок. Так, зокрема, на діючому статуті НСХУ можна побачити, що в сучасній редакції він розглядався і був затверджений конференцією і з'їздом художників України відповідно у 1990 і 1992 роках [13]. Зміни редакції документа відбулися у 1999 році, потім – у 2005 та 2007 роках. Чинний статут КОНСХУ діє в новій редакції від 2017 року.

Сучасна структура в межах НСХУ налічує 33 обласних та територіальних організацій (включно з Кримом), звичайно, на сьогодні варто також враховувати тимчасово окуповані росією території України. Якщо звертатися до магістральних завдань НСХУ та мети її функціонування, то згідно визначених законом України, то побачимо, що, як ми вже відзначали, головною метою спілки є консолідація усіх творчих сил, формування мистецького середовища, забезпечення свободи творчості, сприяння професійному зростанню і соціальний захист її членів. Серед основних напрямів діяльності - проведення Всеукраїнських виставок з усіх жанрів образотворчого мистецтва, бієнале та трієнале, конференції, загальнонаціональні, персональні, інноваційні виставки в виставкових залах Центрального будинку художника. Спільно з Міністерством культури та інформаційної політики України засновано премії імені Катерини Білокур та М. Г. Деревуса. Так, зокрема, премія імені Катерини Білокур була заснована у 1989 р. присуджується щорічно до дня народження мисткині (7 грудня) за визначні твори традиційного народного мистецтва [15]. Премія імені М. Г. Деревуса, визначного художника-баталіста, присуджується щороку також до дня народження мистця, 5 грудня, а художні роботи, окрім високої професійно майстерності, мають відповідати критерію - використання в художніх творах технік,

комбінацій, сюжетних ліній, мотивів, образів, співзвучних з творчістю М. Г. Деревуса.

Так, зокрема, 2022 р. лауреатами премії імені Катерини Білокур стали декілька митців: Куца-Чапенко Олена — поліптих «Кохання»; Муховецька Світлана – прикраси в етностилі; Опарій Олександр — серія робіт «Квіти з України» (розпис на порцеляні); Порох Юрій – серія робіт «Гуцульські череси, пояси, тобівки». Премію імені М. Г. Деревуса отримав заслужений діяч мистецтв України Ігор Гавришкевич за цикл творів «Козацькими стежками» і «Пращури» [16].

Іншою важливою сферою діяльності НСХУ є консолідація усіх творчих сил, формування мистецького середовища, забезпечення свободи творчості, сприяння професійному зростанню і соціальний захист її членів. Утворенню Спілки передували різні «громади», об'єднання, угруповання, товариства, які започаткували своє виникнення ще в першій половині XIX ст. Пожвавлення художнього життя в Україні протягом XIX – початку XX ст., формування регіональних мистецьких шкіл – київської, харківської, одеської (а також львівської та закарпатської), відкриття 1917 р. Української академії мистецтв (згодом Київського художнього інституту, тепер Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури - НАОМА) як закладу вищої художньої освіти – бути тими передумовами консолідації мистців у єдиній творчій організації. Статус «національної» спілки було присвоєно 1998 р., від 2021 р. очолює НСХУ Чернявський Костянтин Володимирович, живописець, кандидат мистецтвознавства. К. Чернявський є випускником НАОМА, навчався в майстерні знаних професорів, майстрів живопису – В. Гуріна та Т. Голембієвської. Працював в Київській державній академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука, Київському національному університеті технологій і дизайну. Громадську діяльність розпочав в 2002 р. в молодіжній секції КОНСХУ [24].

Київська організація Національної спілки художників України – одна з найбільших, професійно потужних та добре відомих творчих спілок України. Вона на сьогодні налічує близько 1,5 тис. членів, що працюють в усіх галузях образотворчого мистецтва. За довгий час існування в її складі були видатні і яскраві художники і мистецтвознавці, що стверджували високий статус українського мистецтва, його самобутню оригінальність, новітні напрямки та високий професіоналізм.

Київська організація НСХУ (КОНСХУ) була створена у 1969 році, коли кількість її членів досягла тисячі чоловік. Її довга історія була складною, насиченою подіями, злетами і падіннями. Пройшовши історичні процеси становлення новітньої української держави, організація зберегла свої позиції і зараз є однією з найбільш активно дієвих творчих спілок України [13].

КОНСХУ за своїм статутом – добровільне творче об'єднання професійних живописців, скульпторів, митців графічного мистецтва, художників монументального, декоративного мистецтва, дизайнерів, митців театру і кіно, мистецтвознавців [21].

Мета і завдання, що стоять перед КОНСХУ і прописані у статуті, фактично ті ж, що і в центральній спілці художників. Високий рівень толерантності до своїх членів згуртував у організації різнорідний склад учасників. Це представники різних художніх шкіл і напрямків, різних вікових категорій.

Незважаючи на складні умови, що супроводжують часи державницьких перетворень, Київська організація намагається тримати високий рівень виставкової діяльності, творчого обміну з іншими спілками в Україні та за кордоном, організації пленерів, захисту та підтримки своїх членів у їх професійній діяльності, утримує високу планку доброзичливого, уважного та поважного ставлення до кожного, будує свою роботу на демократичних принципах. розуміючи що атмосфера взаємної поваги у міжособистісних стосунках митців є запорукою здорової творчої атмосфери всього творчого загалу

КОНСХУ є об'єднаним органом київської школи образотворчого мистецтва. Наші традиції глибинні. Київська мистецька школа має величну художню практику і безмежні творчі ресурси. Митці Києва поважають традиції минулого, зберігають здобутки київських класиків, невпинно торуючи шлях сучасним тенденціям у розвитку вітчизняної образотворчості [13]. Нинішнім головою КОНСХУ є Кутняхов Микола Іванович, працює у галузі монументального, сакрального та станкового живопису. Навчався в Київському художньому інституті (нині – НАОМА) у класі викладачів М. Стороженка та В. Чеканюка [9]. Понад двадцять років – керівник дитячих мистецьких закладів в місті Києві. Є автором ряду публікацій з питань мистецтва та освіти, лауреат багатьох мистецьких премій та відзнак.

З початком повномасштабної війни, розв'язаної росією проти України художники також долучилися до мистецького фронту,

причому низка заходів проводилася як центральною спілкою, так і київською організацією, особливий резонанс ці акції отримали знову-таки, з огляду на фактор столиці України.

З кінця березня та у квітні 2022 р. НСХУ оголосила міжнародну мистецьку акцію «Вольнанова», збираючи роботи, присвячені темі війни та публікуючи їх в інтернет-мережі, анонсуючи повну виставку з виданням каталогу після завершення війни. У травні було проведено виставку художніх творів в рамках міжнародного артпроєкту «Повертайся живим!», що відбулася у виставковому залі «Хлібня» на території Софії Київської. На виставці були представлені роботи народного художника України В.Франчука, заслужених художників України: А. Марчука, К. Чернявського, А. Зорка, заслужених діячів мистецтв М. Кіщука, Ю. Вакуленка, В. Виродової-Готье, членів НСХУ: С. Сметанкіна, Н. Бондаренко, А. Кулагіна, Ю. Шевченка, П. Бевзи, А. Фурлета, Г. Кириленко-Бараннікової, Н. Журавьової, Т. Діденко, В. Дромарецької, М. Саркісян, О. Смаль, Л. Пуханової та багатьох інших митців [4].

За словами організаторів, в основному це тематичні картини, які розкривають жахіття війни та руйнування, завдані росією. Разом з тим, значна кількість робіт присвячена військовим безпосередньо в зоні бойових дій: мужні обличчя захисників випромінюють героїзм, відвагу, мужність. Картини сповнені глибокої емоційної сили, яскравих портретів. Є картини наповнені алегоричним змістом, драматичними образами які закликають витримати жорстокі випробовування, роботи пронизує палке бажання прискорити перемогу, допомогти повернутися захисникам живими та скоріше почати лікувати рани [4].

Заслугове на увагу виставка декоративно-ужиткового мистецтва «Світ Божий як Великдень», що була проведено НСХУ у квітні 2022 р. за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики. За ініціативою творчої спільноти секції плаката КОНСХУ та її голови А.Будника була організована виставка патріотичного плаката під назвою «На сніданок була війна». Авторами стали студенти Київського національного університету культури і мистецтв (КНУКіМ) та Київського університету культури (КУК). Всі хто мав технічну можливість, почали створювати патріотичні плакати. Основний напрямок творів – героїзм воїнів ЗСУ, варварство і підступність військ РФ, запит на підтримку

світової спільноти і країн НАТО, захист пам'яток культури, позитивних та негативних персоналій на війні. Створені плакати були оприлюднені для розповсюдження [19]. Студентські роботи, об'єдані темою війни, були згодом об'єдані у виставку «Креативний спротив», яка була презентована у галереї International Art BANSKO (Болгарія) у символічну для українців дату – 22 червня (2022 р.), День скорботи та вшанування пам'яті жертв війни. В експозиції були представлені роботи студентів графічного дизайну двох київських університетів за місяць війни, які робилися на ноутбуках в евакуаційних поїздах, у бомбосховищах зі зникаючими електрикою та інтернетом, під час комендантської години, на окупованих територіях, тощо [19].

На щорічній традиційній виставці «Барви Дніпра» (вересень-жовтень 2022 р.), що проводиться підтримки за участі НСХУ та присвячена до Дня міста, також були представлені роботи нової спрямованості, пов'язані з тематикою війни та російського вторгнення на українську територію.

У квітні 2023 р. за участі голови НСХУ та громадського об'єднання «Зелена Смуга» відбулася презентація проекту «Квіти Перемоги», де були представлені роботи заслуженого художника України Богдана Мазура, Народного художника України, лауреата Державної премії України імені Тараса Шевченка Володимира Онофрійчука та ін. [13].

Окремо варто виділити великий виставковий проєкт «Мистецтво нескорених міст України», присвячений містам України, зруйнованим і нескореним, які постійно зазнають ударів від російських військ, показуючи красу і майстерність художників. У межах цього проєкту відбулася виставка «Кривий Ріг – залізне серце України». За підтримки НСХУ також започатковано міжнародний конкурс малюнків та артпроєктів «Культурна деокупація. Місто Святої Марії», що має на меті залучення учнів, студентів та молодих митців до процесу відновлення міста Маріуполя після наслідків російсько-української війни. Фінал конкурсу відбудеться в жовтня 2023 р. Також виставка до Дня Незалежності запланована у Миколаєві «Миколаїв Нескорений», а серія нових робіт в рамках Всеукраїнського культурно-мистецький проєкту «День Незалежності України» експонуватиметься у залах Центрального будинку художника НСХУ [13].

Активно просувається українське мистецтво воєнного часу і в міжнародних

виставкових проєктах: зокрема це виставка, присвячена Маріуполю – «Маріуполь незламний», що відбулася 2022 р. у Гданську (Польща), також планується мистецька акція «Ціна свободи» також у Польщі до Дня Незалежності України, де українські художники планують представити понад 200 робіт [13]. Отже, ми можемо бачити, що на рівні НСХУ активно проводиться культурно-мистецька робота щодо популяризації українського мистецтва та, власне, використання мистецтва як інструменту донесення до широкої громадськості, міжнародної спільноти суспільно важливої проблематики, пов'язаної з війною, пропагуванні загальнолюдських цінностей гуманізму, збереження української культури та мистецтва.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше розглянуто й подано короткий аналіз діяльності НСХУ та КОНСХУ в умовах розгорнутої повномасштабної війни та виявлено культуротворчий і аксіологічний потенціал в діяльності спілки та пропагуванні надбань сучасних українських митців, утвердження національної ідентичності, української культури та мистецтва, що в умовах війни є не лише об'єднавчим чинником, але й засобом висловлення громадянської позиції.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що діяльність НСХУ та КОНСХУ має не меті не лише всебічний розвиток і підтримку митців, яких об'єднує спілка, але й формування й популяризацію художніх досягнень і надбань, творчих пошуків і новацій, які репрезентує сучасне українське мистецтво. На основі аналізу творчих акцій, виставок, інших культурних практик НСХУ та КОНСХУ виявлено культуротворчий і аксіологічний потенціал в діяльності спілки, що проявляється в ретрансляції художніх і культурних цінностей, притаманних українському мистецтву, яке особливо в період війни зусиллями митців НСХУ та КОНСХУ спрямоване на об'єднання громадянського суспільства у боротьбі з російською агресією, а також у питаннях практичної волонтерської діяльності, що є надзвичайно важливою складовою у формування національної свідомості і патріотизму.

Література

1. Батичко Г.І. Українські громадська творчі спілки XIX ст. як чинник становлення нової культурної парадигми. *Вісник Маріупольського державного університету. Філософія. Культурологія. Соціологія*. 2011. Вип.1. С. 20–25.

2. Виставка «Креативний спротив». URL: <http://konshu.org/events/3798.html> (дата звернення: травень 2023)
3. Виткалов С.В. Культурно-мистецька Україна в регіональних вимірах: митці, художні колективи та організатори культурно-мистецького життя краю : монографія. Рівне : ПП Дятлик М., 2014. 362 с.
4. Єфремова В. Відкриття Міжнародної виставки «Повертайся живим!» URL: <https://nuau.org.ua/2022/06/08/%d0%b2%d1%96%d0%b4%d0%ba%d1%80%d0%b8%d1%82%d1%82%d1%8f-%d0%bc%d1%96%d0%b6%d0%bd%d0%b0%d1%80%d0%be%d0%b4%d0%bd%d0%be%d1%97-%d0%b2%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%b2%d0%ba%d0%b8-%d0%bf%d0%be%d0%b2%d0%b5/> (дата звернення: травень 2023).
5. Закон України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/Laws/show/554/97-%D0%B2%D1%80#Text>(дата звернення: травень 2023).
6. Криволапов М. Шляхи формування київської живописної школи у ХХ столітті. *МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія*. 2019. Вип. 15. С. 141–185.
7. Крупеніна Л.В. Творча спілка як культуруотворюючий чинник міського середовища (на матеріалі діяльності Товариства південноросійських художників в Одесі на межі ХІХ – ХХ століть): автореферат дис.... канд. культурології / ТНПУ імені В.І.Вернадського. Сімферополь, 2009. 23 с.
8. Кузнецова І. Національні творчі спілки України: простір та нові потенціали міжкультурного діалогу/полілогу. *Мистецтвознавчі записки*. 2012. Вип. 21. С. 233–238.
9. Кутняхов Микола Іванович. URL: <https://esu.com.ua/article-52181> (дата звернення: травень 2023)
10. Левчук К. Діяльність українських національно-культурних товариств в перші роки незалежності (90-і рр. ХХ ст.). *Етнічна історія народів Європи*. 2011. Вип. 35. С. 9–14.
11. Мохнюк Р. С. Культурні практики творчих спілок у розбудові громадянського суспільства. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. 2021. № 2. С. 42–48/
12. Мохнюк Р. С. Творчі спілки у процесі культуротворення громадянського суспільства. *Культура і сучасність : альманах*. 2021. № 1. С. 42–47.
13. Національна спілка художників України. URL: <https://nuau.org.ua/%d0%ba%d0%b8%d1%97%d0%b2%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b0-%d0%be%d1%80%d0%b3%d0%b0%d0%bd%d1%96%d0%b7%d0%b0%d1%86%d1%96%d1%8f/> (дата звернення: травень 2023).
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2016 р. № 841 «Про премії за досягнення у сфері культури і мистецтва». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: травень 2023).
15. Премія імені Катерини Білокур. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%8F_%D1%96%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%96_%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B8_%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D1%83%D1%80 (дата звернення: травень 2023).
16. Премія імені М. Г. Дерегуса оголосила переможця. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/2004706-premiya-imeni-m-g-deregusa-ogolosila-peremozhtsya> (дата звернення: травень 2023).
17. Роготченко О.О. Київська організація національної спілки художників України. Шляхи розвитку і становлення. *МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія*. 2013. Вип. 9. С. 215–235.
18. Романенко Г.О., Шейко В.М. Еволюція художніх і літературних об'єднань України: історико-культурологічний вимір: монографія. Київ: Ін-т культурології Акад. мистец. України, 2008. 208 с.
19. Роменська (Єфремова) В. «На сніданок була війна»: плакатний проєкт. URL: <http://konshu.org/events/3795.html> (дата звернення: травень 2023).
20. Ругаль Л. Повернення творчих спілок і мистецьких організацій на визволену територію УРСР. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*. 2007. Вип. 91–93. С.162–166.
21. Статут Київської організації Національної спілки художників України (нова редакція). Київ, 2017. 11 с. URL: http://konshu.org/upload/files/org_docs/ (дата звернення: травень 2023).
22. Статут Національної спілки художників України. Київ, 2007. 15 с. URL: https://nuau.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Scan_%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82-%D0%9D%D0%A1%D0%A5%D0%A3-%D1%83%D0%BA%D1%80-1.pdf(дата звернення: травень 2023)
23. Стуканова Ю. Інституціалізація творчих спілок та мистецьких колективів Донбасу в 1950-1960-ті рр. *Along Clio's Ways, Topical Problems of Modern Historical Science*. 2020. № 3. С. 213–228.
24. Чернявський Костянтин Володимирович. URL: <http://konshu.org/section/painting/chernyavskiy-konstantin.html> (дата звернення: травень 2023).
25. Шановська О.А. Роль творчих спілок у процесах культурно-національного відродження в Україні доби перебудови. *Інтелекція і влада. Серія : Історія*. 2008. Вип. 11. С. 214–224.

References

1. Batychko, G. I. (2011). Ukrainian public creative unions of the nineteenth century as a factor in

the formation of a new cultural paradigm. Bulletin of Mariupol State University. Series: Philosophy. Culturology. Sociology, Issue 1. P. 20–25 [in Ukrainian].

2. Exhibition "Creative Resistance". URL: <http://konshu.org/events/3798.html> [in Ukrainian].

3. Vytkaľov, S. V. (2014). Cultural and artistic Ukraine in regional dimensions: artists, art collectives and organisers of cultural and artistic life of the region: monograph. Rivne: PP Diatlyk M. 362 p. [in Ukrainian].

4. Yefremova, V. Opening of the International Exhibition "Return Alive!" URL: <https://nuau.org.ua/2022/06/08/%d0%b2%d1%96%d0%b4%d0%ba%d1%80%d0%b8%d1%82%d1%82%d1%8f-%d0%bc%d1%96%d0%b6%d0%bd%d0%b0%d1%80%d0%be%d0%b4%d0%bd%d0%be%d1%97-%d0%b2%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%b2%d0%ba%d0%b8-%d0%bf%d0%be%d0%b2%d0%b5/> [in Ukrainian].

5. Law of Ukraine "On Professional Creative Workers and Creative Unions". (2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554/97-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

6. Kryvolapov, M. (2019). Ways of forming the Kyiv school of painting in the twentieth century. MIST: Art, history, modernity, theory. Issue 15. P. 141–185 [in Ukrainian].

7. Krupenina, L. V. (2009). Creative union as a culture-forming factor of urban environment (based on the activities of the Society of South Russian Artists in Odesa at the turn of the 19th and 20th centuries): abstract of the PhD thesis. Simferopol. 23 p. [in Ukrainian].

8. Kuznetsova, I. (2012). National creative unions of Ukraine: space and new potentials of intercultural dialogue/polylogue. Art history notes. Issue 21. P. 233–238 [in Ukrainian].

9. Kutniakhov Mykola Ivanovych. URL: <https://esu.com.ua/article-52181> [in Ukrainian].

10. Levchuk, K. (2011). Activities of Ukrainian national and cultural societies in the first years of independence (90s of the XX century). Ethnic history of the peoples of Europe. Issue 35. P. 9–14 [in Ukrainian].

11. Mokhniuk, R. S. (2021). Cultural practices of creative unions in the development of civil society. Bulletin of the National Academy of Culture and Arts Management: Scientific journal. No. 2. P. 42–48 [in Ukrainian].

12. Mokhniuk, R. S. (2021). Creative unions in the process of cultural formation of civil society. Culture and Modernity: almanac. No. 1. P. 42–47 [in Ukrainian].

13. National Union of Artists of Ukraine. URL: <https://nuau.org.ua/%d0%ba%d0%b8%d1%97%d0%b2%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b0-%d0%be%d1%80%d0%b3%d0%b0%d0%bd%d1%96%d0%b7%d0%b0%d1%86%d1%96%d1%8f/> [in Ukrainian].

14. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 23 November 2016 No. 841 "On awards for achievements in the field of culture and art." URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2016-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

15. Kateryna Bilokur Award. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%8F_%D1%96%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%96_%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B8_%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D1%83%D1%80 [in Ukrainian].

16. The M. G. Derehus Award has announced the winner. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/2004706-premiya-imeni-m-g-deregusa-ogolosila-peremozhtsya> [in Ukrainian].

17. Rohotchenko, O. O. (2013). Kyiv organisation of the National Union of Artists of Ukraine. Ways of development and formation. MIST: Art, history, modernity, theory. Issue 9. P. 215–235 [in Ukrainian].

18. Romanenko, H. O., Sheiko, V. M. (2008). Evolution of artistic and literary associations of Ukraine: historical and cultural dimension: monograph. Kyiv: Institute of Cultural Studies of the Academy of Arts of Ukraine. 208 p. [in Ukrainian].

19. Romenska (Yefremova), V. "There was war for breakfast": poster project. URL: <http://konshu.org/events/3795.html> [in Ukrainian].

20. Ruhai, L. (2007). Return of creative unions and art organisations to the liberated territory of the Ukrainian SSR. Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. History. Vol. 91–93. P. 162–166 [in Ukrainian].

21. Charter of the Kyiv Organisation of the National Union of Artists of Ukraine (new edition). (2017). Kyiv. URL: http://konshu.org/upload/files/org_docs/ [in Ukrainian].

22. Charter of the National Union of Artists of Ukraine. (2007). Kyiv. 15 p. URL: https://nuau.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Scan_%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82-%D0%9D%D0%A1%D0%A5%D0%A3-%D1%83%D0%BA%D1%80-1.pdf

23. Stukanova, Yu. (2020). Institutionalisation of creative unions and art collectives of Donbas in the 1950s and 1960s. Along Clío's Ways, Topical Problems of Modern Historical Science. No. 3. P. 213–228 [in Ukrainian].

24. Cherniavskyi Kostiantyn Volodymyrovych. URL: <http://konshu.org/section/painting/chernyavskiy-konstantin.html> [in Ukrainian].

25. Shanovska, O. A. (2008). The role of creative unions in the processes of cultural and national revival in Ukraine during perestroika. Intelligentsia and power. Series: History. Issue 11. P. 214–224 [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 07.04.2023
Отримано після доопрацювання 09.05.2023
Прийнято до друку 17.05.2023*